

DOMURSKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE
DELOVNEGA LJUDSTVA
ZA POMURJE

Leto VIII. — Stev. 32

Murska Sobota, 16. avgusta 1956

Cena din 16.—

PREDSEDNIK TITO O SUEZU NA KONFERENCO V LONDONU BI MORALI POVABITI TUDI JUGOSLAVIJO

Predsednik Josip Broz-Tito je na prošnji direktorja Tanjuga odgovoril na vprašanja o stališču jugoslovanske vlade do nacionalizacije suezske družbe in bližnje londonske konference, ki so jo v tej zvezi sklicali. Predsednik Tito je izjavil:

«Predvsem želim poudariti, da je naša država legitimni pomorski naslednik bivše Avstro-Ogrske v njenih pravicah, temelječih na konvenciji iz 1888. Pa tudi ne glede na to je Jugoslavija ena izmed pomorskih sredozemskih dežel in zato je neposredno zainteresirana za plovbo skozi Suezski prekop.

Spričo tega nas zelo preseneča, da so tri velesile, ki so sklicale londonsko konferenco, popolnoma prezrle interese naše države v tem pogledu in njeno pravico, da sodeluje na sleherni konferenci, ki bi obravnavala vprašanje plovbe po tem prekopu. To, kot je videti, ni slučajno, kajti na konferenco niso povabili tudi drugih dežel, ki imajo

den udarec Združenim narodom in vsem dosedanjim naporom za popuščanje mednarodne napetosti in ohranitev svetovnega mira.

Kar zadeva nacionalizacijo suezske družbe, smo mnenja, da nihče ne more odreči suvereni državi pravice, da bi na svojem ozemlju nacionalizirala karkoli, če sodi, da je to v prid ljudstvu in suverenosti države. V tem primeru je to še bolj jasno, ker gre dejansko za egiptovsko družbo, za katero so veljavni egiptovski zakoni in jurisdikcija. Sodimo, da je skrb za vzdrževanje prekopa in za njegovo normalno delovanje, kakor tudi upravljanje in obramba prekopa sestavni del suverene pravice Egipta. Razumljivo je, da je načelo svobodne plovbe na splošno, a še zlasti načelo svobodne plovbe skozi Suezski prekop brez sleherne diskriminacije stvar, ki zanima ves svet — in gotovo je, da nobena dežela, prek ozemlja, katerega teče tako pomembna mednarodna pot, ne bo odrekla ustrezne mednarodne obveznosti. Tudi egiptovska vlada se je izrekla za spoštovanje takšne obveznosti. Bilo bi nepravilno pripisati Egiptu kot suvereni državi, da takšne svoje obveznosti ne bo izpolnjevala.

Na koncu bi še želel reči, da sodimo, da način, kako so sklicali londonsko konferenco, in vzdušje, ki je nastalo spriču grožnje, da bodo

uporabili silo, onemogočata tudi drugim zainteresiranim deželam, da bi zaupale konferenci. Poudariti je treba, da nobena konferenca ne more razpravljati o pravici Egipta do nacionalizacije suezske družbe in o fistem, kar ta pravica vsebuje, vstevši upravo in zagotovitev svobodne plovbe skozi prekop. Mednarodna konferenca lahko razpravlja samo o pogojih za uveljavljanje načel svobodne plovbe, in sicer ob enakopravnem sodelovanju Egipta, ne da bi Egiptu vsilili sklepe.»

GORNJA RADGONA JE 14. AVGUSTA TRETJIC PROSLAVILA SVOJ OBCINSKI PRAZNIK

GORNJA RADGONA OB OBCINSKEM PRAZNIKU:

Čez 2500 občanov in gostov v povorki in na velikem političnem zborovanju

Ze od sobote, ko so radgončani pričeli s praznovanjem III. občinskega praznika, je bila Radgona slovesno okrašena. V soboto zvečer je uprizorila dramska skupina DPD Svoboda iz Kapele igrano »Dekle iz Trente«, v nedeljo pa je bil zelo uspešen nastop članov TVD Partizan, ki je privabil na telovadišče precejšnje število gledalcev.

V ponedeljek zvečer je bil koncert moških zborov DPD Svoboda Kapele, Radenci, Gor. Radgone in Janževega vrha.

V torek, to je na dan, ko je bila v Radgoni osrednja proslava, se je

Ze v soboto so pričeli v Radgoni s prireditvami, ki so bile posvečene III. občinskemu prazniku. Glavna proslava pa je bila v torek, ko se je zbralo na radgonskih ulicah čez 2500 ljudi. V veličastni povorki je sodelovalo okrog 2000 članov različnih kolektivov. Kot gostje so bili prisotni tudi predstavniki ZB, podpredsednik OLO M. Sobota Bogomir Verdev, predsednik ObLO Ljutomer tov. Rado Pušenjak, podpredsednik OLO Maribor tov. Tihomir Skof, zvezni ljudski poslanec Ivan Kreft ter še nekateri drugi zastopniki sosednjih občin.

Ze v ranih jutranjih urah zbralo na radgonskih ulicah veliko število ljudi. Ob osmih je predsednik ObLO Branko Zadravec otvoril živinorejsko razstavo in govoril o pomenu živinoreje ter o 10-letnem kmetijskem načrtu radgonske občine. Na razstavi je bilo 64 primerkov goveje živine svetloslisaste pasme in 38 najboljših toplokrvnih in drugih konj.

Ob devetih je krenila po ulicah veličastna povorka, ki so se je udeležili kolektivi vseh podjetij radgonske občine. Delovni kolektivi so na vozovih in avtomobilih simbolično prikazali svoje izdelke in način dela. Med najboljšimi so bili vinogradniki Vinogradniškega gospodarstva s svojimi škropljivnicami ter ljudje Slatinskega podjetja z lepo izdelanim vrelcem. V paradi se sodelovalo tudi več sto pripadnikov

predvojaške vzgoje, gasilskih društev ter protiletalske zaščite.

Po končani povorki je bilo veliko politično zborovanje. Najprej je pozdravil zbrane Zlato Pavlica, sekretar občinskega komiteja, za tem pa je govoril ljudski poslanec Ivan Kreft o pomenu občinskega praznika in o prvih borih, ki so se zbrali pred petnajstimi leti v Radgoni k osvetu in tako dali s tem zgodovinskim dogodkom temelje narodno-osvobodilnemu gibanju v radgonski okolici. Podpredsednik OLO M. Sobota, Bogomir Verdev pa je govoril predvsem o gospodarskem razvoju radgonske občine.

V sklopu III. občinskega praznika v Radgoni je bilo prirejeno tudi strelsko tekmovanje, popoldne pa so bile na radgonskem dirkališču konjske dirke.

Radgona v znamenju vihrajočih zastav in prazničnega razpoloženja je tako dostojno manifestirala svoj občinski praznik in z vsemi prireditvami pokazala prebivalstvu Pomurja vsestranski razvoj občine.

Na jesenskem zasodanju Zvezne skupščine stanovanjska problematika

Sodeč po gradivu, ki ga je doslej prejela, se lahko Zvezna ljudska skupščina sestane na svoje prvo zasodanje po letnih počitnicah že konec septembra. Sklep o dnevu zasodanja in začetku dela pristojnih odborov je pričakovati te dni, sodijo pa, da bo predsedstvo skupščine odločilo, da bo zasodanje konec prihodnjega meseca.

Na jesenskem zasodanju bo eno od glavnih vprašanj obravnavanje stanovanjske problematike. Takšno pospešeno obravnavanje te problematike je nujno zato, ker s krepitvijo našega gospodarstva nastajajo čedalje ugodnejše možnosti za stanovanjsko izgradnjo.

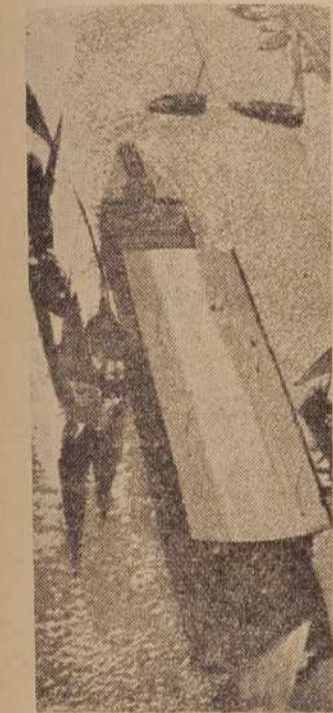
NASI IZSELJENCI V MURSKI SOBOTI

V ponedeljek 20. avgusta, ob 7. uri zjutraj bo v novi kinodvorani v Murski Soboti kratka prireditev posvečena našim izseljencem. Po prireditvi v kinodvorani bo pripravljena za naše izseljence zakuska v hotelu Zvezda.

Na to prireditev vabimo vse izseljence, ki so trenutno na obisku pri svojih, prav tako tudi sorodnike in prebivalce Murske Sobotice.

VREMENSKA NAPOVED za čas od 17. do 26 avgusta

V navedenem razdobju dva ali trikrat krajevne nevihte, sicer bo prevladovalo lepo in večinoma vroče vreme. D. V. M.

Letalonosilka na poti skozi Suezski kanal

iste ali podobne interese, to pa meče senco na pobude, namene in učinkovitost predvidene konference.

Enostransko obravnavanje stvari in soloh prenatrženost, ki so jo organizatorji konference izpričali, je treba tem bolj obžalovati, ker je istočasno prišlo do uveljavljanja določenih gospodarskih ukrepov in do groženj, da bodo zoper Egipt uporabili silo. Vse to se je dogodilo v času, ko mednarodna napetost postopoma popušča. S tem je nastala sprememba mednarodnega vzdušja, ki se tiče ne samo treh dežel, katere so sklicale konferenco, temveč tudi vsega sveta, zainteresiranega na ohranitvi miru. Takšno ravnanje neogibno pomeni, da je bil za-

Velika nesreča v belgijskem premogovniku Marcinel

V belgijskem rudniku Marcinel je prišlo pred dnevi do velikega požara. Zasutih je bilo 270 delavcev, med njimi tudi nekaj Jugoslovancev. Od teh so jih še do predvčerajšnjim pogrešali 259. Mrtvih so našli 18, opečenih in ranjenih pa 6. V rudniku menijo, da ni več upanja, da bi rešili teh 259 pogrešanih, saj so že več kot pet dni odrezani z neizprosno ognjeno steno od zunanjega sveta in to 1000 metrov pod zemeljskim površjem. Družinski člani ponesrečenih še vedno upajo, da bodo ponesrečence rešili.

Vzporedno z reševanjem nadaljujejo tudi z razpravo o vzrokih nesreče. Strokovnjaki menijo, da je

požar povzročil kratek stik. Zato vsa belgijska javnost ostro kritizira pomanjkljivost zaščitnih naprav v rudniku.

Vsa Belgija je izrazila v torek solidarnost s člani nesrečnih družin. V torek je bil tudi skupen pogreb 11 žrtev te katastrofe. Po sklepu vlade je ta dan razglašen za dan narodnega žalovanja.

nekoč delajo, se pripravljajo na občinske mladinske praznike, vendar pa je to delo bolj ležerno. Praznike bodo imeli v Martjancih in tudi ljutomerska mladina misli slaviti.

Prav v teh dneh so ustanovili samostojna aktiva v Brezovcih in Kupšincih. Lani ob okrajni konferenci je bilo v Pomurju 76 osnovnih organizacij, danes jih je že 156. Najslabši v tem oziru sta lendavska in šalovsko-petrovska občina. Kriva pa sta tudi občinska komiteja. Za občinske komiteje je še značilna stara rana: delajo le nekateri vodilni tovariši in tako komiteji seveda ne morejo predstavljati neke celote. Zaradi tega pa tudi delo kaj hitro zamre ali pa občutno uplahne, če kateri izmed njih zapusti komite. Ostali člani so pasivni. Nasploh pa je še čutiti, da so občinski komiteji in z njimi tudi vodstva osnovnih organizacij še vse premalo samostojni, kar priča o tem, da vloge organizacije in dela niso dojele v celoti. To bo brez dvoma še posledica starih navad, diriganja od zgoraj, premale izkušnosti in raz-

gledanosti. Upamo, da se bo to stanje popravilo, saj je bilo pred kratkim precej članov LMS na političnih seminarjih.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Mladinski aktio iz Rakičana

?? V ponedeljek, 20. avgusta v Murski Soboti ??

Podrobnosti zveste na peti strani

Jugoslavija na četrtem mestu v proizvodnji aluminija?

V pospeševanju naše industrije aluminija bo imel zelo veliko vlogo sporazum, ki ga je naša država pred kratkim podpisala s Sovjetsko zvezo in Vzhodno Nemčijo.

V naši državi imamo zelo ugodne pogoje za razvoj te vrste industrije. Naša ležišča boksita sodijo med najbogatejša ležišča Evrope. Vprašanje potrebne energije za proizvodnjo aluminija lahko dokaj ugodno rešimo z izgradnjo novih hidrocentral. Toda splošni gospodarski pogoji nam trenutno ne dovoljujejo hitrejšega izkoriščanja obstoječih proizvodnih zmogljivosti, zato bo omenjeno mednarodno gospodarsko sodelovanje močno pospešilo razvoj naše industrije aluminija.

V preteklosti smo že imeli sporazum z inozemstvom, ki je zagotavljal široke možnosti za razvoj naše industrije aluminija. Zal sporazuma ni bilo mogoče uresničiti, ker so ga odpovedali zaradi znane gospodarske blokade. Sedaj smo sklenili pogodbo za izgradnjo velikega industrijskega objekta za proizvodnjo aluminija z dvema državama, ki imata močno razvito industrijo, s Sovjetsko zvezo in z Vzhodno Nemčijo.

Trojni sporazum določa nove oblike prijateljskega gospodarskega sodelovanja. Jugoslavija ponovno poudarja, da smatra dolgoročna investicijska posojila z nizkimi obrestmi za eno osnovnih oblik takšnega sodelovanja.

Pri tem sporazumu moramo poudariti, da posojilo ne zadeva samo osnovnih proizvodnih objektov in naprav, temveč se nanaša tudi na potrebno razširitev vzporednih industrijskih panog. Razen tega predvideva financiranje industrijskega objekta za proizvodnjo aluminija, tako da to v našem gospodarskem življenju ne bo povzročilo nobenih pretresov, čeprav gre za zelo pomembne investicije. Pomembno je tudi predvideno tehnično sodelovanje in način odplačila. Sporazum predvideva, da bomo posojilo odplačali s proizvodnjo aluminija teh novih industrijskih obratov oziroma s predelanimi proizvodi.

V gospodarskih odnosih med Jugoslavijo in drugimi državami se je že pojavila takšna oblika sodelovanja. O nekaterih proizvodnih objektih je bilo tudi govora o posem določeni obliki. Pogodba med našo državo, Sovjetsko zvezo in Vzhodno Nemčijo je prva velikopotezna pogodba te vrste.

Zelo zanimiva v tej pogodbi je udeležba Vzhodne Nemčije, ki zgovorno potrjuje našo odločnost, da s sleherno državo naberujemo in razvijamo gospodarske stike, če le-ti slonijo na enakopravnosti in če obstajajo skupni gospodarski interesi.

-ski

SEJA OK ZKS M. SOBOTA

V soboto, 11. avgusta je bila seja OK ZKS v M. Soboti. Člani komiteja so razpravljali o narodnostnem vprašanju in s tem v zvezi o vključevanju pripadnikov madžarske narodne manjšine v socialistično graditev, o njihovem delu v množičnih organizacijah, društvih idr.

Pomurski geografski seminar

Letos je Geografsko društvo začelo z novim načinom izobraževanja članov. Ker mnogi člani ne poznajo metodno pravilnega terenskega dela, kar bi jim močno olajšalo delo v kraju njihovega bivanja (vse seveda v zvezi z delom v Soli), se je društvo odločilo, da priredi letos prvi seminar s praktičnimi ekskurzijami. Za ta prvi geografski seminar je bilo izbrano Pomurje, ki je bilo dolgo smatrano kot periferna slovenska pokrajina s posebnim, samo njemu lastnim življenjem, z eno besedo rečeno, pokrajina ločena od ostale Slovenije. Pomurje se je kot takšno smatralo v stari Jugoslaviji, vsepovsod je človek slišal samo o zaostalosti in majhni razvitosti. Ni čuda, da tako prikazano Pomurje ni vzbujalo večjega interesa Slovencev (razen eksploatatorjev), da so uslužbenci smatrali to deželo skoraj za kraj svo-

jega izgnanstva. Posledice tega napačnega prikazovanja so občutne še danes, saj moramo na žalost priznati, da še sedaj nimamo o njem jasne slike.

Pomen geografskega seminarja v Pomurju je, pokazati pokrajino z resnične, znanstveno utemeljene plati. Objektivna gledanja nam povedo, da je Pomurje bilo vedno slovensko kot vse ostale naše pokrajine, da je ta zemlja v teku stoletij še bolj trpela kot druge in da je v času narodno-osvobodilnih bojev tudi doprinesla svoje žrtve. Da pa so razlike med Pomurjem in ostalimi slovenskimi pokrajinami

udeležilo se ga bo okoli 100 geografov iz vse Slovenije, pričakujejo pa tudi goste iz drugih republik. V ponedeljek, 20. avgusta, bo v dvorani soboškega gradu otvoritev, obenem pa je ta dan posvečen splošnim referatom o Pomurju (Glavne geografske poteze in problemi Pomurja; geomorfološki problemi Pomurja; sezonska zaposlitev Prekmurcev). V torek in sredo bodo udeleženci napravili pod strokovnim vodstvom ekskurzije po vsem Pomurju, medtem ko bo v četrtek, 23. avg., referat o Murski Soboti, združen z ogledom mesta. Popoldanske ure istega dne so namenjene

Prekmurski motiv — Pokrajina okrog Puconec

(kakor so tudi med temi) v fiziogeografskih in antropogeografskih ozirih, je jasno vsakomur. Danes se spaja Pomurje z ostalo Slovenijo v celoto, v kateri ima sicer svoje specifične naloge, toda v okviru obče slovenskih. Razvoj Pomurja po osvoboditvi je tolikšen, da zahteva že sam po sebi posebnih obravnjav. Pokazati pravo lice Pomurja v fizičnem, antropogeografskem in družbeno-političnem pogledu, je naloga tega seminarja. Udeleženci naj dobe možnost, da spoznajo zemljo in ljudstvo.

Program seminarja je obsežen in bo trajal od 20. do 25. avgusta.

ne problemom šolskega pouka geografije. V petek, 24. avg., odidejo na teren skupine, z namenom lokalnih proučevanj, ki naj udeležence upoznajo istočasno tudi z metodami dela na terenu. Sobota, zadnji dan seminarja, je namenjena problemom lokalnega proučevanja in diskusiji.

Iz programa vidimo, da je delo obsežno, istočasno pa tudi odgovorno. Želimo, da bi udeleženci v resnici spoznali Pomurje v vseh njegovih značilnostih in da bi na osnovi svojih spoznanj posredovali svoje znanje tudi drugim.

L-n

Septembra bodo na Cankovi odkrili spominsko ploščo Dr. AVUGSTU PAVLU

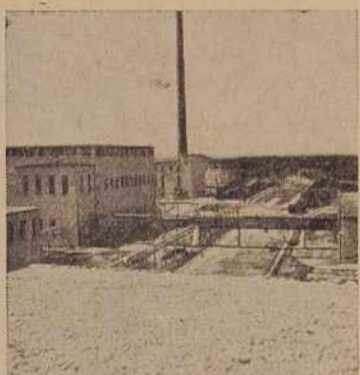
Klub kulturnih delavcev v M. Soboti, ki je začel z delovanjem šele meseca junija, je doslej pokazal že precejšnjo aktivnost. Tako je organiziral že nekaj zanimivih predavanj za svoje člane, diskusijo o novem gledališču v Murski Soboti, razen tega pa je začel izdajati revijo »Svet ob Muris«, katere prvo,

dvojna številka je že izšla. Med nadaljnje naloge kluba sodi tudi odkritje spominske plošče akademik dr. Avgusta Pavla, cenkovskemu rojaku, ki bo meseca septembra t. l. S tem se bo Klub in celotno prebivalstvo Pomurja dostojno odložilo svojemu pomembnemu sinu.

V MURSKI SOBOTI BO PRVA RAZSTAVA FOTOAMATERJEV POMURJA

Ob tednu tiska in radia bo v mesecu oktobru 1956 v Murski Soboti prva razstava amaterske fotografije Pomurja. V M. Soboti že dalj časa deluje dobro organiziran Fotoamaterski klub. Namen razstave bo prikazati delo in zmožnosti pomurskih fotoamaterjev, razen tega pa se bodo amaterji med seboj spoznali in zbližali. Na ta način bodo zbrali tudi najboljše fotoama-

terje, ki bi lahko zastopali Pomurje tudi v drugih krajih naše domovine. Pripravljalni odbor razstave ima že polne roke dela in prijave prihajajo iz celotnega Pomurja. Fotoklub v M. Soboti ima tudi svoje prostore, kjer je uvedel neke vrste dežurno službo in se tu lahko amaterji seznanijo z različnimi pripomočki in aparati. Na razstavi lahko sodeluje vsak amater z več deli. Najboljša dela bodo nagrajena in sicer bo podeljenih več nagrad in pohval za najboljše dela.

Tovarna aluminija v Kidričevem bo dajala, ko bo gotova, 80.000 ton aluminija letno

SUEZ v zgodovini in danes

»Znani pregovor: Jaz vam ne prinašam miru, ampak vojno' se gotovo često pojavlja v vašem duhu... Vi ste ustvarili drugi Bospor in to mnogo važnejšega od prvega, ker ta kanal ne veže samo dveh notranjih morij, ampak je hodnik za pota vseh velikih svetovnih morij. V slučaju vojne bo pa največjega pomena. To bo točka, ki jo bo hotel vsak okupirati. Vi ste tako zanemovali mesto velikih bitk v bodočnosti...«

Tako je v slavnostnem govoru 1885. leta pozdravil Renan, predsednik Francoske akademije znanosti in umetnosti novega člana »smrtnikove«: Ferdinanda de Lessepse, pobudnika za gradnjo Sueškega kanala in ustanovitelja sueške družbe.

so se udeležili številni evropski vladarji, ni pa bilo angleške kraljice Viktorije: Vel. Britanija je še nadalje nasprotovala kanalu.

ANGLEŽI POSTANEJO GOSPODARJI KANALA

Egipt je bil takrat pod turško vlado, ki je imela tam vicekralja. Turčija pa je bila spet pod vplivom Angležev in ti so dosegli, da Turčija 1854. leta ni ratificirala koncesij, ki jih je dal vicekralj Lessepse. In tudi kasneje so Angleži ovrhali delo, kajti pot okrog Afrike je bila sicer daljša, toda oni so jo lahko sigurno kontrolirali, prekop pa spada k Egiptu, ki pa spet lahko pride pod vpliv kake Angliji nasprotne velesile. Zaradi tega so nastale številne diplomatske intrige, s katerimi so Angleži hoteli zavreti delo.

Ko pa je bil prekop zgrajen, so spremenili taktiko. Pri tem so imeli

srčno. Saidov naslednik Ismail je rad zapravil in tako prišel v precejšnje težave: ni imel denarja, premoženje je bilo pod hipoteko in upniki so ga preganjali. Potreboval je 100 milijonov frankov. In te so mu ponudili Angleži za akcije. Ismail je pristal in kljub odporu Francozov je bila leta 1875 podpisana pogodba. Angleška vlada je postala največji poedini lastnik akcij. Francozi so jih sicer imeli več, a razdeljene med številne manjše banke in privatnike.

To je bil uspeh spretnega britanskega državnika in predsednika vlade Disraelija. Ismail pa se dolgo ni mogel rešiti. 1879. leta so ga zaradi njih tudi odstavili. Čez tri leta so Angleži okupirali Egipt in prekop in v njihovi posesti je ostal vse do letos, ko so zadnji britanski vojaki zapustili Egipt in Suez. Med tem časom je bilo sklenjenih več konvencij o poslovanju in režimu na prekopu. Najvažnejša je gotovo

iz leta 1888, na katero se sedaj sklicujejo zahodni zavezniki. Sklenile so jo v Carigradu Vel. Britanija, Francija, Avstro-Ogrska, Rusija, Nemčija, Španija, Holandija, Italija in Turčija. Po tej konvenciji je prekop del Egipta, spada pod njegovo suverenost, mora pa biti vedno odprt v miru in vojni in to i za trgovske i za bojne ladje ne glede na to, čigave so.

SUESKA DRUŽBA IN NJENI PROFITI

Sedež družbe je že od začetka bil v Parizu, ker je imela Francija največ akcij, poslovala pa je v Kairu, Port Saidu, Suezu in Ismaili. Do nacionalizacije je bil glavni organ Upravni odbor, ki je štel 32 članov in to: 16 Francozov, 9 Angležev, 5 Egipčanov, 1 Amerikane (od 1948. leta) in 1 Holanec. Predsednik družbe je bil Francoz Francois Charles Roux, trije Angleži pa podpredsedniki.

Prekop je dolg 172 kilometrov. Deli se na dva dela: Port Said - Ismaila in Ismaila - Suez. Ko so ga izkopali, je bil na dnu širok 22 metrov, sedaj 60 do 75 metrov, na površini pa 120 do 150 metrov. Prej so imeli določena mesta, kjer so se ladje srečavale, sedaj pa lahko gredo ladje druga mimo druge po vsem kanalu. Tudi poglobili so ga od 8 metrov na 12 in pol. Plovba po kanalu traja približno 15 ur.

Kanal je skrajšal pot n. pr. iz Marsella v Bombay od 15.700 km na 7.500 km, iz Londona do Hongkonga od 24.900 km na 17.800. Ze

Vsaj pet aktivnih v vodstvu Ljudske tehnike

Spomladi smo poročali o letnem zboru Ljudske tehnike. Temu dogodku smo posvetili mnogo pozornosti. Zapisali smo mnogo zanimivih in vzpodbudnih misli, ki so jih izrekli člani zbora iz vseh predelov Pomurja. Med njimi je bila tudi ugotovitev sekretarja Glavnega odbora Ljudske tehnike Slovenije, tovariša Janeza Nedoga: »Tudi pred letom je bila na takšnem zboru nakazana osnovna smer delovanja organizacij v geslu: osnove tehnike ljudstva, toda ljudi, ki bi to smer uveljavili v življenju, ni bilo!« Ista ugotovitev velja tudi za letošnje leto. Besed je bilo izrečenih mnogo, celo preveč, toda dejanj je bilo bore malo. Kolikor je bilo storjenega, je bilo storjenega v starih trdnih klubih, ki se borijo za svoj obstoj. Geslo: »Osnove tehnike ljudstvo« pa narekuje ravno prodor iz ozkega kroga klubskega delovanja v široko tehnično vzgojno delovanje preko kmetijsko-tehničnih, elektrostrojnih, solskotehničnih in podobnih komisij.

Eden izmed članov Okrajnega odbora Ljudske tehnike je odgovoril na vprašanje, kaj manjka Ljudski tehniki v Pomurju: »Sredstev in vsaj pet ljudi, ki bi se za stvar z vsem srcem zavzeli.« Ljudska tehnika potrebuje mnogo denarja ali v materialni in strojih izražene vrednosti. Toda v prvi vrsti ji primanjkuje aktivnih delavcev. To poudarjajo nekateri aktivni klubi in društva, ki ustvarjajo takorekoč iz nič. Takšna je predvsem Aeroklub v Murski Soboti in Avtomoto društvo v Ljutomeru. V vodstvih teh klubov so ljudje, ki ne odnehalo pred težavami. Ljutomersko društvo bo, imelo dobre avtomobile, čeprav jih ne more kupiti. Aeroklub bo imel hangar, čeprav v začetku tega leta ni imel niti dinarja v ta namen.

Ljudska tehnika je organizacija, katere delovanje se ujemata z interesi mnogih podjetij, ustanov in še več: družbe v najširšem pomenu besede. Pred leti je bilo govora o elektrifikaciji nekaterih kmetijskih gospodarstev v Prekmurju. S tem načrtom se je ukvarjalo Elektrogospodarstvo. Elektrostrojna komisija, ki naj bi poučila kmetijsko prebivalstvo o elektriki na splošno in o koristnosti elektrike v kmetijstvu se prav pesneje bo našla torej v soseskem DES resnega pokrovitelja. Pa ne samo v DES. Tu so še BLISK in RAFIMUS... In kmetijsko tehnična komisija. Ali ni tukaj A...JSERVIS, kmetijska gospodarstva, Društvo inženirjev in tehnikov, Okrajna združna zveza in Kmetijske zadruge... Da ne govorimo o ostalih podjetjih, ki so tudi pripravljena pomagati, kot je NAFTA...

VSJ PET AKTIVNIH ČLANOV okrajnega odbora Ljudske tehnike! Tako pravi član okrajnega odbora Ljudske tehnike, ki sam ne more mnogo storiti, ker je preobremenjen s FUNKCIJAMI v OSTALIH ORGANIZACIJAH in z odgovorno službo. Takšnih ljudi je v Okrajnem odboru Ljudske tehnike precej. Pravezprav ni tako samo v OOLT. Toda Ljudska tehnika v tem času terja bolj kot katera koli organizacija CELE LJUDI SAMO ZASE! O tem je potrebno spregovoriti prav kmalu in sicer brezkompromisno in odločno. Konferenca, ki naj bi bila sklicana za območje Pomurja, naj bi povedala svoje mišljenje in pripravila akcijo za letošnje leto. Konferenca je sicer v programu. Točnice: po sklepu zadnje seje OOLT (druge v tem letu), naj bi bila takšna konferenca že pred tedni. Konferenca naj bi se udeležili člani OOLT, predstavniki vseh klubov in društev Ljudske tehnike, predstavniki komisij in predsedniki občinskih odborov Ljudske tehnike. V skladu z istim sklepom naj bi bil v prihodnjem mesecu Dan tehnike v počastitev 100. obletnice rojstva Nikole Tesla in 10. obletnice ustanovitve Ljudske tehnike. Toda, sodeč po tem, kako se ti sklepi izvršujejo, bo proslava klavčno izvedena ali pa je sploh ne bo.

Sedaj, ko dozoreva sadje...

V Murski Soboti je bil od 14. do 17. avgusta tečaj za prevzemnike sadja pri kmetijskih zadrugah. Tak tečaj je bil potreben letos posebej se zato, ker se nam obeta precej dobra sadna letina in bodo naši kmetovalci prodali precej sadja. Sadje je namenjeno delno za izvoz, nekaj pa tudi za našo predelovalno industrijo.

Tečajniki so se pogovorili predvsem o pridelovanju kakovostnega sadja, o obiranju in izboru sadja, o organizaciji odkupa, o kontroli kakovosti sadja in o organizaciji izvoza sadja.

Ce bodo uporabili tečajniki vse napotke tega seminarja tudi pri praktičnem delu, lahko upamo, da bo potekal letošnji odkup sadja še kar dobro.

V objavljenih sestavkih prinašamo nekaj bistvenih stvari v zvezi z odkupom, o katerih je potrebno, da se seznanijo tudi naši sadjarji.

Kakovost sadja je odvisna od načina obiranja

Pravočasno obrano sadje ima značilno barvo, okus in vonj. Tako sadje je primerno za shranjevanje, ker je trpežno, dobre kakovosti in lepe zunanosti.

Prerano obrano sadje je nezrelo, trdo, neprijetnega okusa in slabo obarvano.

Prekasno spravljeno sadje pa je mehko, ima slab okus, ne more prenesti prevoza in ni sposobno za shranjevanje.

Po času zorenja delimo jabolka in hruške v tri skupine: rane in poletne, jesenske in zimske ali pozne sorte.

Med rane hruške in jabolka pristevamo vse tiste sorte, ki so užitno zrele do prve polovice septembra.

Jesensko sadje obiramo, ko so plodovi popolnoma razviti in ko so pečke potemnele. Večina jesenskih sort jabolok in hrušk postane godna za uživanje po krajšem ležanju v shrambi. Z bratvijo ne smemo preveč odlašati, ker bi zelo zmanjšali trpežnost jesenskega sadja.

SADJE OBIRAJMO PRAVOČASNO

Zimsko sadje na drevesu ne dozori toliko, da bi bilo užitno. Zimska jabolka pustimo na drevesu čim dlje. Plodovi so zreli tedaj, ko jih lahko odtrgamo s pecljem, če jih z roko malo privzdignemo in zasučemo na stran. Z bratvijo pa vendarle ne smemo toliko odlašati, da začno plodovi sami padati na tla v večjih množinah.

Prav posebno moramo paziti na pravočasno obiranje zimskih hrušk. Prerano, kakor tudi prepozno obiranje hrušk vpliva na plodove tako, da so brez vonja, da so kot repa in komaj užitni. Tukaj moramo gledati na izkušnje v vsakem posa-

meznem okolju določiti najprimernejši čas za obiranje.

PRI OBIRANJU UPOSTEVAJMO TUDI VREME

Poletno sadje obiramo ob hladnih jutranjih urah, ko je izginila

Moderen sadonosnik na Goričkem

rosa. Najbolje je spravljati sadje ob lepem, suhem in hladnem vremenu. Obrano sadje moramo shraniti v hladno shrambo, da se ne segreje. Hitro pokvarljivo sadje moramo obirati čim skrbneje in ga odpredeliti na trg čim prej.

Sadje obiramo najbolje z roko.

Sveža jabolka in njihova kakovost v trgovini

Sveža jabolka, ki so namenjena za sadno trgovino in izvoz, se po kakovosti delijo na: ekstra, I. in II. kakovostni razred in na jabolka za predelavo.

V ekstra kakovost spadajo obra-

Da dosežemo oddaljene veje, uporabljamo kavelj, s katerim vejo pritegnemo bliže k sebi. Plodove, ki jih ne moremo doseči z roko, oberemo s sadnim obiralom. Pri obiranju sadja nujno potrebujemo lestve. Zelo pripravne so enonožne lestve. Za drevje, ki ni previsoko, uporabljamo t. zv. samostojke, ki jih ni treba naslanjati na drevo. Drevo se manj pošoduje, če ga obiramo od zunaj, kakor če plezamo po drevju.

Za obiranje so najprimernejše podolgovate košarice, ki drže 4 do 6 kg sadja. Znotraj so obložene z mahom ali otavo in prevlečene z gladko vrečevino ali platnom. Košare imajo locenj s kavljem, da jih lahko obesimo na vejo. Kadar obiramo od zunaj, so zelo primerne košarice z naramnico, ki jih obešamo preko ramen. Pod drevjem zbiramo sadje v večje košare, ki drže do 40 kg in so znotraj mehko obložene.

Sadje spravljamo v presledkih. Oberemo le tisto, ki je zrelo. Vse, kar se trdno drži na drevesu, pustimo, da še dozori. Sadje, ki ostane na drevesu, se lepše razvije. Tako bo celokupni pridelek večji kakor bi bil, če bi spravili vse sadje istočasno z drevesa.

na jabolka prve vrednostne skupine. Plodovi te kvalitete morajo biti zelo dobro in pravilno razviti. Imeti morajo dobro izraženo barvo, ki je značilna za določeno sadno vrsto. Plodovi morajo imeti peclje, dovoljeno pa je, da so peclji skrajšani.

Plodovi ne smejo biti poškodovani po boleznih, škodljivcih, zaradi škropljenja ali z mehaničnimi poškodbami. V to kvaliteto spadajo plodovi, ki nimajo manjšega premera od premera, ki je naveden za posamezne vrste v tabeli vrednostnih skupin.

Plodove ekstra kvalitete vlagamo v amerišanske zabojne ter v zaprte gajbice. V posameznem zaboju ali gajbici morajo biti plodovi

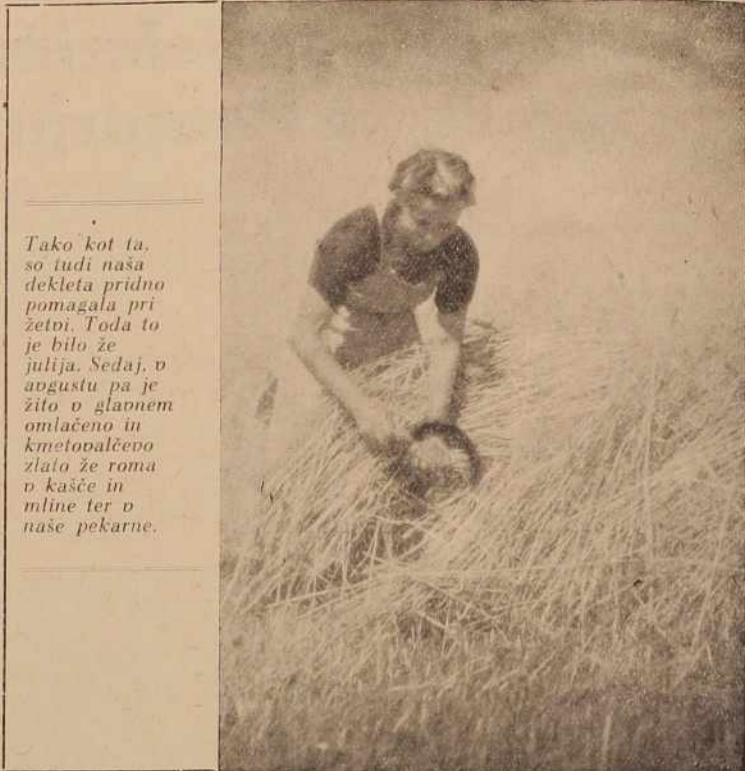
samo iste vrste, enako zreli in debeli. Premeri plodov istega zaboja ali iste gajbice se med seboj ne smejo razlikovati več kot za 5 mm.

V I. kvaliteto spadajo obrana jabolka I. in II. vrednostne skupine. Plodovi morajo biti dobro in pravilno razviti. Imeti morajo dobro izraženo barvo. Plodovi morajo imeti peclje, dovoljeno pa je, da so peclji skrajšani. O poškodbah velja isto kot zgoraj. Dovoljeno pa je, da je na posameznih plodovih največ za 1 cm² krasit ali podobnih madežev, ki ne vplivajo na trpežnost plodov. Plodov z dovoljenimi hibami sme biti največ 5%.

Plodove te kakovosti pakiramo v zaprte gajbice za jabolka in v jabolčne zabojne s pokrovom ali brez pokrova. V istem zaboju morajo biti samo plodovi iste vrste, izravnani po zrelosti, debelini, obliki in barvi. Premeri plodov v istem zaboju se ne smejo med seboj razlikovati več kot za 10 mm.

V II. kvaliteto spadajo plodovi iste vrste, zreli in obrani. Premer ne sme biti izpod 45 mm.

Dovoljeno je, da je do 10% poškodovanih po boleznih, škodljiv-

Tako kot ta, so tudi naša dekleta pridno pomagala pri žetvi. Toda to je bilo že julija. Sedaj, v avgustu pa je žito v glavnem omlačeno in kmetovalčevu zlato že roma v kašče in mline ter v naše pekarne.

Razstava potomcev umetnega osemenjevanja

Med vodilne panoge kmetijstva pri nas sodi brez dvoma živinoreja, od vseh njenih vej pa je najmočnejša govedoreja, saj imamo v Pomurju 72.586 goved. V primerjavi s predvojnimi stanjem in s stanjem pred letom 1950 se je živinoreja precej dobro razvila. K temu je mnogo pripomogla borba proti jalovosti krav in proti raznim boleznim na spolovilih. Kot najboljšo sredstvo v tej borbi se je pokazalo umetno osemenjevanje. Poleg omejevanja jalovosti ima osemenjevanje tudi to prednost, da zahteva manj dobrih plemenjakov. Od enega plemenjaka na tak način lahko dobimo letno tudi do 3.000 potomcev, z naravnim oplojevanjem pa le 100 do 150.

Z umetnim osemenjevanjem smo v našem okraju pričeli leta 1952, ko je bilo osemenjenih prvih 618 krav. To število pa je z leti naglo raslo. 1953. leta 2.648, leta 1954 že 5.532, a lani 7.356 krav. Od vseh rodovniških krav je v preteklem letu telilo 73%, v predelih, kjer so se poleg umetnega osemenjevanja posluževali tudi pripuščanja 77%, v predelih, kjer so samo umetno osemenjevali, pa 83,1 do 85%.

Potomstvo bikov semenjakov je prav tako zelo dobro. Na vseh plemenskih sejmih je bilo v zadnjih štirih letih prav dobro ocenjenih 26% priganih bikov, potomcev semenjakov je v tem razredu 39,7%.

na letošnjih dveh sejmih pa celo 46%. Plemenjak Eiger že ima potomce v tretjem rodu, 12 njegovih krav je po drugem teletu dalo povprečno 3.645 kg mleka s 3,81% maščobnosti, kar je letno za 384 kg mleka in za 9 kg tolašče več kakor je povprečje črede 75 krav Kmet. gosp. v Rakičanu.

Potomke od ostalih plemenjakov so šele letos prvič telile, vendar pa vse kaže, da bo tudi njihovo potomstvo dobro.

Da bi prikazal uspehe umetnega osemenjevanja je odbor za živinorejo OZZ v M. Soboti sklenil, da bo 18. avgusta na soboškem sejmšišču priredil razstavo potomcev plemenjakov. Na razstavi bo okrog 260 potomcev 5 bikov semenjakov. Živinorejcem in strokovnjakom priporočamo, da si ogledajo to razstavo, ki bo pri nas prva te vrste.

ing. Tibor Titan

SALOVCI

Pred kratkim je bilo v Salovcih in okolici močno neurje. Vihar je povzročil precej škode, saj je bil tako močan, da je ruval drevesa in podiral hiše. Naliv, ki je sledil neurju, je naredil tudi precej škode na njivah.

Nevarna rastlinska bolezen „Kostanjev rak“

Rak kostanjeve skorje je zajedavec ran ter se dobro razvija v skorji debel, vej in vejic, v glavnem na močnih in zdravih drevesih

Saturacijski mulj

Kjerkoli primanjkuje apna v tleh, to je: kjer je zemlja težka, spomladi hladna, v suši poka in dela skorjo, kjer raste borovnica, resa, praprot, briza, kostanj, kjer slabo uspejajo slive, marelice, češnje, hruške, kjer so na travnikih slabe trave, brez živje deteljice, kjer hlevski gnoj nima pravega učinka. To so težke gline in ilovice, sivo in črne publice. Na rahlilih tleh (publicah) uporabljamo 2 do 5 ton saturacijskega mulja na hektar. Na težkih glinah in ilovcih 5 do 15 ton na hektar. Za travnike in sadovnjake zadostuje polovica dajatev. Trošino čimbolj enakomerno. Travniki nato pobranamo. Če ga globoko preorjemo, prvo leto gnojilo ne bo učinkovalo. Trošino karkoli: pri obdelavi zemlje, okopavanju, po košnji, ob vsakem letnem času.

Saturacijski mulj znatno in trajno poveča donos, posebno na travnikih, poveča učinek hlevskega gnoja, težke hladne glin postavijo rahle in tople, publice bolj vezane. Tako izboljšana struktura tal zmanjšuje vplive suše, prevelike mokrote in zmrzali, učinek traja tri do pet in tudi več let (odvisno od dajatev).

cij, zaradi škropljenja ali z mehaničnimi poškodbami, ki ne vplivajo na trpežnost sadežev.

Jabolka te kakovosti pakiramo v jabolčne zabojne, izjemoma jabolka lahko tudi nasujemo v vagon. ki je razdeljen s pregradami na pet delov. Dno in stene vagona morajo biti obložene s čistim, še ne rabljenim papirjem. Jabolka smemo nauti največ do višine 1,20 metra.

V kakovostni razred jabolka za predelavo spadajo zdravi in nepoškodovani plodovi vseh vrst, ki ne izpolnjujejo pogojev za ekstra, I. in II. kaovost, kakor tudi poldivia in divja jabolka. Poldivia in divja jabolka ne smemo mešati z drugimi vrstami jabolk in morajo biti v tovrstnem listu označena kot taka.

Rdeči pajek ogroža slivove nasade v Pomurju

V zadnjih dneh opažamo v Pomurju izredno močan pojav rdečega pajka, predvsem na slivah, ki so ponekod izgubili skoraj vse listje, plodovi pa so bledikasti, drobni in kishi.

Rdečega pajka ni lahko uničiti. Edino uspešno je temeljito zimsko in poletno škropljenje sadnega drevja. Za zimsko škropljenje pridejo v poštev predvsem rumeni oljni pripravki, kot so n. pr. 2 do 3% Rumesan olje ali 3 do 4% Parapin, ki uničuje zimske zalege jajčec rdečega pajka. Zveplenoapnena brozga ter čisti dinitrokrezolni pripravki, kot je navadni Rumesan, nimajo na zimsko jajčeca rdečega pajka zadostnega učinka.

Za poletna škropljenja se najbolje obnesejo parathionski pripravki, kot so: 0,05 do 0,1% Fosfero, E 605, Systox, Pestox ali Parathion; torej ista škropiva kot za poletna škropljenja proti ameriški kaparji.

Kolodialni žvepleni pripravki, kot so 0,4 do 0,5% Cosan so proti rdečemu pajku in njegovim ličinkam učinkoviti. Za žveplo občutljive sorte jablan in breskev škropimo uspešno z nikotinskimi pripravki, n. pr. z 1% Nikotinolom.

Najnovejša in zelo učinkovita specialna inozemska pripravka za

v nasadih, kjer poletna škropljenja izvajamo enostransko z DDT pripravki, se rdeči pajek še bolj množi, ker DDT uničuje tudi njegove naravne sovražnike, parazite, kot so n. pr. ličinke nekaterih muh ter listne stenice.

Da se je rdeči pajek v Pomurju in tudi drugod razširil predvsem na slivah in češpljah, si lahko razlagamo tako, ker večina naših sadjarjev opravi zimsko škropljenja le pri jablanah, dočim slive in druge koščičarje le malokdo škropi.

Potrebno je torej, da v bodoče posvetimo tudi škropljenju sliv, češplj in drugih koščičarjev več pozornosti, če nočemo, da nam jih uniči rdeči pajek. Istočasno s tem škodljivcem bomo s temeljitim zimskim in poletnim škropljenjem koščičarjev uničili tudi češpljevega kaparja, ki se je v zadnjih letih pri nas zopet izredno močno razširil.

Prodajalna s semenskim blagom v Murski Soboti?

Nekateri kmetovalci, posebno tisti, ki se bavijo s pridelovanjem travniških semen, so začeli na raznih sestankih KZ predlagati, da bi se v Murski Soboti z ustanovitvijo bodočih poslovnih zvez določilo tudi mesto samostojne prodajalne oziroma specialne trgovine s semenskim blagom, ki bi se naj ukvarjala izključno z nakupom in prodajo semen.

Zadružniki pravijo, da za ustanovitev takega samostojnega podjetja ni zadržkov, ker je strokovni kader na razpolago. Dobro verzirani semenar Bakan in agronom Sitar, ki že itak vlaga to mnogo truda za dvig semenske službe Pomurja, tudi v bodoče ne bi odpovedala svoje pomoči. Potrebno bi bilo torej o tem malo razmišljati in Agromerkur razbremeniti.

-ini.

PETROVCI

Petrovska kmetijska zadruga je letos precej prispevala pri pregledih krompirišč. Pri zadrugi so izdelali poseben odbor, ki je skrbel, da so kmetje pravočasno poškropili vsa okužena krompirišča. Vse ostale kmetijske zadruge v šalovski občini so organizirale pregledne in škropljenje okuženih krompirišč bolj slabo.

Tako trosimo umetno gnojilo po travnikih in njivah

poletna škropljenja proti rdečemu pajku pa sta Malthion in Chlorocid. DDT (Pantakan, Pepcin) in slični pripravki nimajo na rdečega pajka skoraj nobenega učinka; nasprotno,

PONOS ITALIJANSKIH MORNARJEV

„Andrea Doria“ - je pogoltnil Ocean

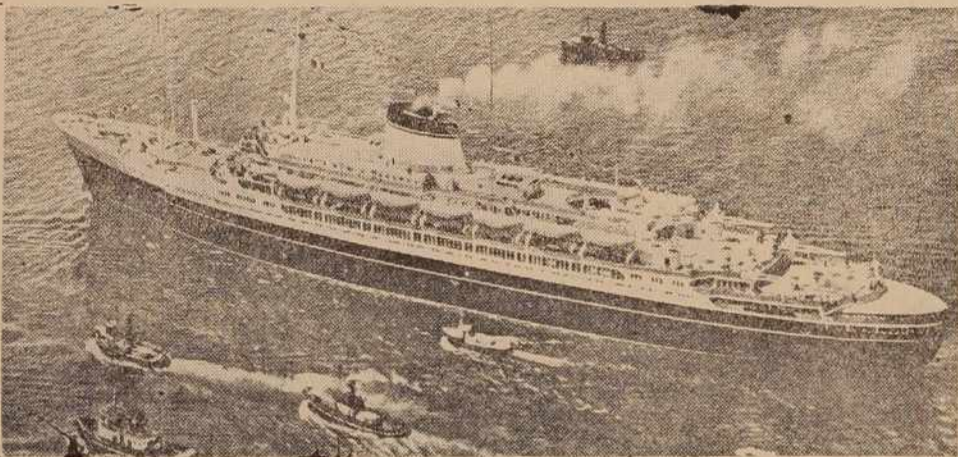
26. julija so jutranji časopisi prinesli vesti o eni največjih pomorskih nesreč: ponoči 25. julija ob 23. uri in 20 minut se je v megli pred ameriško obalo švedska ladja »Stockholm« s kljunom zaletela v bok italijanski potniški ladji »Andrea Doria«. Se istega jutra, ko so poročali, je italijanska ladja kmalu po 9. uri odšla na dno morja.

V času trčenja je bilo na obeh ladjah okoli 2000 potnikov, na italijanski približno 1200. Švedska ladja je bila namenjena v domovino, na ladji »Andrea Doria« pa so ravno praznovali konec potovanja; bližje je bil New-York. Podobno kakor

tik je preplula že 50-krat, stala je pa 25 milijard lir. Njena matična luka je bila Genova, ki jo je ta nesreča zelo prizadela. Sprejela je lahko 1800 potnikov, imela je bolnišnico s 60 posteljami, številne luksuzno urejene salone itd. Njen

janski ladji niso mogli spustiti niti enega čolna, čeprav je imela naprave, s katerimi bi jih lahko spustili v najhujših položajih. Nejasno je še tudi, če je bilo ladjo mogoče vsaj začasno popraviti in obdržati na vodi tako, da bi zaprli ostale prostore, saj je imela 30 zapornic. Videti je, da je v trenutku nesreče prevzel posadko usoden preplah. Nekateri tudi dolžijo švedsko ladjo, da se je oddaljila za 20 milj od pred-

Se nedavno ponosna na palovih Oceanu, leži sedaj »Andrea Doria«, globoko na morskem dnu — o veliko začudenje morskega prebivalstva

1912. leta na »Titanicus«. Tudi katastrofa bi bila podobna, če bi se nesreča zgodila kje na sredi Oceanu. Tako so pa lahko z bližnje obale prihiteli na pomoč. »Andrea Doria« je bila tako poškodovana, da so takoj začeli z izkrevalcem potnikov. Nekaj jih je lahko sprejela švedska ladja, ki je sicer imela strahotno zveržen kljun, vendar pa ni bilo nevarnosti, da bi se potopila. Na pomoč so prišle še druge ladje in francoska »Ille de France«, ki je vkrcala 750 preostalih potnikov. »Andrea Doria« se je preveč nagnila in tako niso mogli spustiti rešilnih čolnov. V 5 urah so spravili potnike na varno. Na ladji je ostal kapitan Calamal s častniki in 12 mornarjev. S črpalkami so skušali rešiti ladjo. Nekaj minut pred potopom pa so jo zapustili. Z nekaterimi žrtvami jo je pogoltnil Ocean. Nesreča je poleg velike materialne izgube še zahtevala smrt 42 potnikov in mornarjev. »Andrea Doria« je bila zelo udobna in hitra ladja z nosilnostjo 29.000 ton. Splovili so jo 1955. leta, Atlan-

trup je bil dolg 121 metrov. Bila je ponos italijanskih mornarjev...

Kako je prišlo do te nesreče spričo najmodernejših radarskih naprav in drugih varnostnih aparatov, pa še najbrž dolgo ne bo znano. Strokovnjake čudi, da na itali-

pisane smeri. Toda na vsa ta vprašanja bo možno odgovoriti po dolgotrajnih preiskavah in analizah. Družba »Italia«, ki je lastnik »Andrea Doria«, pa je že naročila novo ladjo, ki pa seveda ne bo mogla nadomestiti težke izgube.

»K. u. K. Post« v Ormožu

Človek, ki gre z odprtimi očmi po svetu, se marsikje ob marsikaj spotakne. Precej nerodno pa je, če zadene ob obledele spominčke blagopokojne črnozlate avstro-ogrške monarhije.

Pred dnevi me je v Ormožu št. 12 zbolel v oči nenavaden napis: »K. u. K. Post u. Telegraphen Amt«.

Nadebudni prebivalci Ormoža se torej vse do danes, tudi po drugi svetovni vojni niso spomnili, da bi ga odstranili. Kar je res, je res. Priznati jim je treba, da so »fantje od fare«. Komaj deset korakov od bivšega »cesarsko-kraljev.« poštnege urada je namreč tudi sedež občinskega ljudskega odbora...

Nehote je rešil življenje

Ptujski prodajalec časopisov Jakob Kovačič je kot običajno prodajal časopise po ptujskih ulicah. Ko je prišel v Prešernovo ulico ga je nepričakovano nekaj tako močno udarilo po glavi, da se je na mestu sesedel. Ves presenečen je zagledal dekletce, ki je padlo na njega.

Nikar ne mislite, da z neba. Petnajstletna Olga Vajdič je na oknu v drugem nadstropju prodajala radovednost. Nenadoma ji je spodrsnilo in padla je k sreči kolporterju Jakobu Kovačiču na glavo. Dekletcu in Kovačiču se ob tem nezaželenem srečanju ni prav nič zgodilo, razen da sta se oba pošteno prestrašila in precej potokla.

SOBOŠKI PICASSO -

Karikatura v petih minutah

Pred meseci je pisal letеči reporter »Vjesnika u sredu« o »Opatijskem Picasso«, »Opatijski« je zapisal pomotoma. Moral bi zapisati »Soboški Picasso«, čeprav ga je srečal v Opatiji.

Leteči reporter Vjesnika u sredu je namreč poročal v petnajstih vrsticah o našem karikaturnistu Kondorju.

Postavite se pred Kondorja. Črta, dve, tri in karikatura je gotova. Stane menda samo sto din. Karikatura slavnega basista Saljapina seveda ni bila gotova tako hitro. In podoba Trockega tudi ne. In vse ostale najljubše karikature izmed 50.000 Kondorjevih tudi ne. Večina tistih, ki jih je razstavljal na 500 razstavah po vsem svetu, je bilo izdelanih skrbno in počasi.

»Hitro, dobro in poceni.« To je Kondorjevo geslo. Ljudje dvajsetega stoletja so nestrpnji. Vse, kar hočejo imeti, nai bo kar se da hitro pripravljeno. Kondor pa se je preživljal vse življenje s karikiranjem obrazov. Risal je povsod: na dirkah, v kavarnah, na ulici, na vladu, na prekooceanskih parnikih. Risal je za vsakdanji kruh, za vozne listke, za obleke...

Mladost . . .

Kondorjev oče je bil učitelj v Kupšinicah. Tam je dobil sina, rojenega karikaturnista. Ze tri leta star, je mladi Kondor risal. Bilo je to davno. Danes je Kondor že star. Roke mu možno drhtijo, toda poteze s svinčnikom so zanesljivo takšne, kot pač morajo biti. Govori skoraj popolnoma nerazločno. Govori nad deset jezikov. Najslabše menda slovenski. In kadar pripoveduje o deželah, kjer je potoval, govori tako kot govorijo v deželi, o kateri pripoveduje. Potem, ko opazi usoplost poslušalca, prevede. A njegova pripovedovanja so kup prebivajočih se stavkov:

»Železničarski vajenec v Osijeku. Devetnajstega leta. Politični pripor: tri in pol meseca. Potem sem zbežal na Madžarsko. Tam je bil režim Bele Kuna. Dva dni po mojem prihodu je madžarski komunizem razpadel. V Zalašzegu — interniran sedemindvajset mesecev. Zbežal v Jugoslavijo. Potem odšel v Beč. Privatno študiral pri

Poln album laskavih mučenj v izročkih iz časopisov. Dva velika in težka kovčeka polna preostalih karikatur — najbolj cenjenih in najbolje vrednotenih karikatur. In fotografije iz nešteti mest. Povsod nasmejana podoba mladega Kondorja, polnega načrtov in optimizma. Na posebni strani pa že obledeli napis: »Liberté, Egalité, Fraternité«.

Srečanja

z velikimi možmi

Leta 1931 je Kondor obiskal Trockega v Istanbulu! Kadar pripoveduje o tem, se silno razži. »To je bilo najdragocenejše srečanje. Trocki je stanoval ob obali. K njemu je bilo najteže priti. Varovala ga je policija. Prvič sem prišel k njemu z mapo pod roko. Nozaupno so me ogledovali in me odslavili. Mapo sem pustil kar tam. Najbrž so jo spregledali. Ko sem se vrnil, mi je Trocki sprejel. Narisal sem ga in prosil za avtogram pod risbo. Trocki se je obrnil smeje k sekretarju: »Ali je ta buržuj res Trocki?« Tudi sekretar se je nasmehal: »Menda bo res, tovariš Trocki.« In Trocki se je podpisal.

Kondorju so avtogrami slavnih ljudi največja nagrada. Toda za denar je slikal tudi znane poslovne ljudi. Risal jih je za vrednost kosila. In zgodilo se je, da mu niso niti toliko plačali. Na takšne je še danes jezen. »Osebnosti, o katerih so pisali vsi časopisi, pa brez vsakega gentlemenškega duha.«

Za Trockim se takoj spominja Saljapina. Slavni basist mu je pripisal pod lastno karikaturu: »Mojemu prijatelju Kondorju.«

Daleč je že to. To so spomini, dajljaj, potepuški. Zdej je drugače. Kondor se je naselil na domu svoje sestre v začetku Lendavske ulice v Soboju. V sezoni dela v Opatiji. Delati morja, kajti vse življenje si ni zbral nobenega službenega leta. Torej nima pravice do pokojnine. Kot karikaturnista ga akademski umetniki ne priznavajo za umetnika. Da, ali je karikatura sploh lahko umetnina? O tem so mučno deljena mnenja.

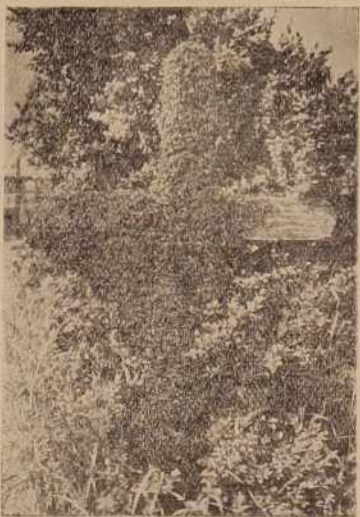
»Uspeh je hitro in dobro opravljeno delo.« Zaradi tega je Kondor tudi letos v Opatiji. Karikira letovističarje. Toda letos je slaba sezona in tudi Kondorjev zaslužek bo menda pičel. Toda vse to odtehta upanje,

»Na zdravje!« — Prijeten, tak prekmurski folklorni motiv, kajne?

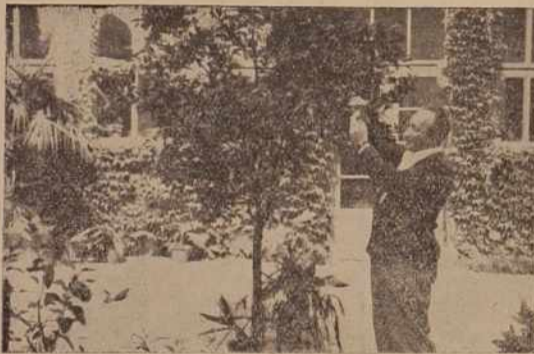
V Prekmurju so dozorele pomaranče

Za Dalmacijo nič posebnega, za Prekmurje pa malce neverjetno, kaj? Ne, neverjetni se lahko na lasne oči prepričajo, da jih to pot nismo potegnili za nos. Treba se je samo potruditi k Pančiju Sepešiju v Beltince, ki vsakomur z veseljem pokaže drobno drevesce na vrtu, obloženo z zrelemi plodovi. Pomaranče je pravzaprav vzgojil upokojenec Franc Grm iz Murske Sobotice, sedaj pa že nekaj let skrbi zanjo tov. Sepeši.

Tokrat si je čebelji roj izbral kaj nenavadno mesto bivališča — križ na soboškem pokopališču!

Desno bodo vozili tudi Svedi, ki so doslej vozili levo. Tako so sklenili v parlamentu ob razpravi o gradnji mostu čez Oresound, s čimer želijo pospešiti inozemski avtomobilski promet. Vlada je že načelno privolila v to spremembo, ki bo verjetno delala v začetku mnogo težav prometnim organom.

Panči Sepeši ob svojem pomarančnem drevesu v Beltincih.

ZA NAŠE ŽENE

KAKO RAVNAMO S PERLONOM

Tkanine iz perlonu moramo pogostokrat prati. Umazanija in prah ne prodirata v notranjost, ampak se zadržujeta na vlaknih na površini. Zato jih tudi lahko izperemo. Tkanine iz stoddstotnega perlonu pred pranjem ne namakamo. Peremo lahko v mlačni vodi. Mladeže posujemo z dobrim pralnim sredstvom in nalaho mencamo. Ozemamo take tkanine z lahkim stiskanjem.

Pred sušenjem zavijemo tkanine v suh prt. Za končno sušenje obesimo bluze, stajce in obleke na obešalnike, ki pa ne smejo biti prebarvani s žilcem. Najbolje je, če obešalniki ovijemo z volneno krpo.

Tkanine iz perlonu likamo z zmerno toplim likalnikom, seveda uporabljamo pri tem ovlaženo bombažno tkanino.

NEKAJ DROBNIH NASVETOV

Ko lupimo jabolka za kompot, jih takoj polagajmo v kis in ne bodo postala rjavkasta.

Rdečo papriko kupimo navadno v vrečkah po 5dkg. Navadno se zgodi, da se paprika v vrečki strdi. To preprečimo tako, da dodamo papriki nekaj domače soli.

Pri stepanju beljakov lahko pomnožimo količino snega, če na vsak beljak damo žlico vode. Sneg pa bo hitreje trd, če dodamo nekaj soli ali kapljico limoninega soka.

TOPLE GREDE BODO OGREVALI Z ZEMELJSKIM PLINOM

To je pravzaprav še samo načrt kolektiva Kmetijskega gospodarstva v Lendavi, ki ga bodo uresničili, kajti pogoji za to so ugodni. Uredili bodo večjo vrtnarijo, ki bo oskrbovala s povrtninami ne samo lendavski trg, temveč bo pošljala zelenjavo tudi v vse večje kraje severovzhodne Slovenije. Občinski ljudski odbor v Lendavi je namenil za ureditev vrtnarije precej sredstev iz sklada za pospeševanje kmetijstva. Načrte bo izdelal Institut za kmetijstvo v Ljubljani.

Najdražje ameriško motorno vozilo je nov tip: »Cadillac Eldorado«, ki ima hidromatični menjalnik, servo-krmila, servo-zavorne in koleza z žlicami. Spada med najboljše sportske avtomobile. Ima motor moči 200 KS in dosega hitrost 200 km na uro. Stane 7750 dolarjev, medtem ko stane povprečni avtomobil v Ameriki okrog 2000 dolarjev.

Hitlerjev Mercedes je vzbudil, razstavljen na nekem sejmišču v Parizu, veliko senzacijo. To je Mercedes Benz, oklopnik z osteklitvijo, varno pred izstreliki. Vstopnice za ogled so namenili vojnim ujetnikom.

„Tragedija življenja“

Po mnenju akademskih slikarjev Kondor sploh ne more biti umetnik — preprosto zato, ker je karikaturnist. Zaradi tega je Kondor jezen na njih. »Pic, pae, puc — hiša, se norčuje iz metode sodobnikov.« Med hišo in londonkim parlamentom pa je razlika. Po mnenju modernih pa ni razlike — obris in je lahko hiša, lahko parlament... Ob tem komentaru razburjeno zakriči z rokami. »Akademiki iz Zagreba so ugotovili, da Tician, Vinci in drugi niso bili umetniki, temveč strokovnjaki!« Ob misli na zagrebške akademike je Kondorja sama užaljenost.

In ta Kondor, ki si je poskal tih kotiček po burni plodbi štirom kontinentov, je nekoč narisal »Tragedijo življenja«: Mladenič poln življenja hiti k cilju. Hiti duve in mesece, leta in desetletja... Peša, moč ga zapušta, vendar hiti, ker vera obstoja, ker ga ona nese dalje — k cilju. Ne zapušča ga niti tedaj, ko pada v smrt na svoj neizbojni cesti... Tako je nehote začrtal na papir usodo svojega bivanju Kondor. Življenje je prekratko za vse, kar bi človek v njem želel doseči in ustvariti — sredi poti k cilju ga pusti opeharjenega...

Viktor Sirec